

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 3 § lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer ändras. Rättegångsavgifterna som stiftats i lagen ligger fortfarande kvar på samma nivå som i början av 1990-talet. Det föreslås att rättegångsavgifterna justeras till att motsvara förändringen i penningvärdet. Det föreslås att tydligare bestämmelser införs om när avgift skall tas ut och inte tas ut för fullföljdsfall

som behandlas vid tingsrätten. Enligt förslaget skall grunderna för avgifterna fastställas så att ändringarna i rättegångsförfarandet beaktas.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2003 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2003.

MOTIVERING

1. Nuläge

Grunderna för avgifter som uppbärs för domstolars prestationer bestäms i lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993). I 3 § bestäms de avgifter som tas ut för egentliga rättegångar. I övrigt bestäms om avgifterna genom förordning. Nivån på avgifterna fastställdes vid beredningen av lagen 1991. Lagen trädde i kraft den 1 december 1993, och den har senare ändrats av olika orsaker utan att avgifternas storlek har justerats i egentlig mening. Den senaste ändringen av 3 § gjordes i december 2001, då den finska språkdräkten ändrades för att beakta att det finska namnet på marknadsdomstolen hade ändrats.

I regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ändringar som införandet av euron förutsätter i vissa lagar inom justitieministeriets förvaltningsområde (RP 103/2001 rd) föreslogs att rättegångsavgifternas storlek justeras med ca 19 %, vilket motsvarar förändringen i penningvärdet. Riksdagens lagutskott ansåg att de framlagda motiveringarna i sig var ändamålsenliga. Avgiftshöjningarna

godkändes dock inte i samband med införandet av euron. Riksdagen omräknade då gällande markbelopp till euro på ett kostnadsneutralt sätt och avrundade dem till närmaste fem eller tio euro (LaUB 19/2001 rd och RSV 119/2001 rd). Denna avrundning innebar att en del av avgifterna höjdes och en del sänktes något. Ändringen trädde i kraft den 1 januari 2002. Att avgifterna omräknades till euro på detta kostnadsneutrala sätt har inte förbättrat avgifternas kostnads Motsvarighet utan den har fortsatt att långsamt försämrats.

År 1993 när lagen stiftades utgick man från att avgifterna skulle justeras regelbundet för att bibehålla dem på samma nivå som vid stiftandet. I 11 § bestämdes att storleken på de i 3 § nämnda avgifterna skall justeras genom förordning med tre års mellanrum så att de motsvarar förändringen i penningvärdet. Det har dock inte varit möjligt att genomföra justeringen av avgifterna genom förordning med stöd av denna bestämmelse, eftersom lagens 3 § av olika skäl har behandlats av riksdagen utan att avgifternas storlek samtidigt har justerats. En korrigering av de eftersläpande rättegångsavgifterna, vid vilket även Statens

revisionsverk upprepade gånger har fäst uppmärksamhet, förutsätter att avgifterna som nämns i 3 § genom en ändring av lagen justeras till att motsvara förändringen i penningvärdet.

Jorrdomstolarna drogs in som självständiga domstolar den 1 mars 2001. Av denna anledning slopades den särskilda avgiften för behandling av jordrättsmål och jordrättsärenden. Man ansåg att det för jordrättsmål som behandlas i tingsrätten kan tas ut avgift så som för tvistemål. Eftersom jordrättsmålen dock är fullföljds mål har de tingsrätter som är jorrdomstolar framfört, att det för att göra grunderna för avgiften tydligare krävs en särskild bestämmelse om avgiften som tas ut för behandling av jordrättsmål och jordrättsärenden.

I 3 § 3 mom. bestäms att om behandlingen av ett mål eller ärende upphör vid en tingsrätt utan att stämning utfärdas på annan grund än den som nämns i 5 kap. 6 § rättegångsbalken, uppbärs i målet eller ärendet inte avgift enligt 1 mom. Om ett mål eller ärende vid en annan domstol avskrivs eller lämnas utan prövning eller förfaller, uppbärs ingen rättegångsavgift. Vissa tingsrätter är fullföljdsdomstolar även när ändring söks enligt utsökningslagen (37/1895, 10 kap. 1 och 2 §). De tingsrätter som behandlar jordrättsmål och jordrättsärenden samt utsökningsbesvär har framhållit att bestämmelserna om i vilka fall avgift inte uppbärs är bristfälliga när det gäller dessa fullföljds mål som behandlas vid tingsrätter. Av förfarandemässiga skäl borde reglerna om när avgift inte uppbärs för fullföljds mål som behandlas vid tingsrätter överensstämma med reglerna för andra domstolar.

Rättegångsförfarandet vid underrätterna ändras. Riksdagen har godkänt regeringens proposition till Riksdagen med förslag till nedläggning av bostadsdomstolarna och lagstiftning i samband med det (RP 31/2001 rd, LaUB 8/2002 rd, RSv 65/2002 rd). Detta innebär att bostadsdomstolarna som finns vid vissa tingsrätter läggs ned den 1 januari 2003. Samtidigt upphävs lagen om rättegången i hyresmål. Alla tingsrätter övergår till att tillämpa rättegångsförfarandet i tvistemål enligt rättegångsbalken på mål som gäller hyresförhållanden.

Riksdagen har också godkänt regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av bestämmelserna om förberedelse och huvudförhandling i tvistemål samt behandling av ansökningsärenden i rättegångsbalken och i vissa andra lagar (RP 32/2001 rd, LaUB 12/2002 rd, RSv 97/2002 rd). Rättegångsavgiftens storlek i tvistemål som behandlas vid tingsrätten beror på när behandlingen av målet upphör. Det finns skilda avgifter för tvistemål vars behandling upphör vid skriftlig förberedelse, muntlig förberedelse, huvudförhandling i samband med muntlig förberedelse och särskild huvudförhandling. Ändringarna i rättegångsbalken, som träder i kraft i början av 2003, innebär bl.a. att begreppen huvudförhandling i samband med muntlig förberedelse (s.k. liten huvudförhandling) och särskild huvudförhandling (egentlig huvudförhandling) inte längre kan användas. I tvistemål kan huvudförhandlingen förrättas antingen i endomarsammansättning med den domare som ansvarat för förberedelsen eller i fulltalig sammansättning. Dessa ändringar skall beaktas vid fastställandet av rättegångsavgifterna.

2. Föreslagna ändringar

Det föreslås att rättegångsavgifternas storlek justeras med ca 19 % (16,6—23,1 %), vilket motsvarar förändringen i penningvärdet, beräknad enligt levnadskostnadsindexet. Jämfört med vad avgifterna var i slutet av 2001 höjs avgifterna med 18,9 %. Till följd av detta ändras avgifterna i 3 § på följande sätt:

nuvarande avgift i euro	ny avgift i euro
60	70
65	80
85	100
110	130
135	160
170	200

De tingsrätter som anges i 241 a § fastighetsbildningslagen är jorrdomstolar i den sammansättning som anges i lagens 243 §. Jordrättsmål som behandlas vid tingsrätten

är till sin karaktär fullföljds mål, och därför är det motiverat att de uttryckligen nämns i den föreslagna lagens 3 § 1 mom. Prissättningen skall följa grunderna för avgifterna i tvistemål. Avgiftens storlek skall således vara beroende av i vilket skede eller i vilken sammansättning behandlingen av målet upphör.

Till följd av ändringarna i rättegångsförfarandet föreslås att bestämmelserna om avgifterna som uppbärs vid tingsrätten ändras på motsvarande sätt. Huvudförhandling i samband med muntlig förberedelse skall ändras till huvudförhandling som förrättas i en sammansättning med en domare. Särskild huvudförhandling skall ändras till huvudförhandling som förrättas i en fulltalig sammansättning. Med fulltalig sammansättning avses alla de andra förhandlingssammansättningar som består av mer än en medlem. Dessa är i enlighet med 2 kap. 1—3 § rättegångsbalken en sammansättning med en domare och tre nämndemän, en sammansättning med två domare och nämndemän och en sammansättning med tre domare samt i jordrättsmål en sammansättning med en domare, en jordrättsingenjör och två nämndemän.

I den föreslagna lagens 3 § 3 mom. anges när rättegångsavgiften som nämns i paragrafens 1 mom. inte uppbärs. I och med att lagen om rättegången i hyresmål upphävdes så som anförts ovan, skall omnämnandet av 13 § sagda lag strykas i den första meningen i momentet.

Jordrättsmål och utsökingsbesvär som behandlas vid en tingsrätt är fullföljds mål i vilka stämning inte utfärdas. Av denna anledning lämpar sig en bestämmelse enligt lagens 3 § 3 mom. dåligt för dessa ärenden.

Det föreslås därför att den andra meningen i 3 § 3 mom. kompletteras så, att rättegångsavgift inte heller tas ut när ett fullföljds mål som behandlas vid en tingsrätt avskrivs, förfaller eller lämnas utan prövning.

Det föreslås att i ikraftträdelsebestämmelsen föreskrivs att för behandlingen av ett mål eller ärende som har anhängiggjorts hos behörig myndighet innan lagen har trätt i kraft uppbärs en handläggningsavgift som är högst lika stor som avgiften skulle ha varit enligt de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet. Avsikten är att de betalningsskyldiga inte skall behöva betala mer än vad de varit medvetna om vid anhängiggörandet eller vid beställningen av expeditioner.

3. Propositionens verkningar

Genom justeringen av rättegångsavgifterna beräknas statens inkomster öka med ca 1,8 miljoner euro om året.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet. Vid beredningen har man hört de tingsrätter som är jorddomstolar. Av dessa tingsrätter är de flesta också fullföljdsdomstolar som behandlar utsökingsbesvär.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2003.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 3 § lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 juli 1993 om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993) 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1651/1995 och 974/2001, som följer

3 §

Rättegångsavgift

För behandling av tviste-, brott-, underställnings- och fullföljds mål och mål som gäller extraordinärt ändringssökande samt för behandling även av annat rättskipningsmål vid förvaltningsdomstol tas *rättegångsavgift* ut som följer:

Domstol	euro
högsta domstolen	
- brottmål.....	100
- annat mål	200
högsta förvaltningsdomstolen.....	200
hovrätten	
- brottmål	80
- annat mål	160
förvaltningsdomstolen	80
tingsrätten	
- brottmål och fullföljds mål enligt ut- sökningslagen	70
- jordrechtsmål och jordrechtsärenden samt tvistemål vars behandling upp- hör vid	
- skriftlig förberedelse	70
- muntlig förberedelse	100
- huvudförhandling i sammansätt- ning med en domare	130
- huvudförhandling i fulltalig sam- mansättning	160

marknadsdomstolen.....	200
arbetsdomstolen	200

Om en extraordinär ändringsansökan förkastas eller om högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen inte beviljar besvärstillstånd i ett besvärstillståndsmål, uppbärs endast hälften av avgiften enligt 1 mom.

Om behandlingen av ett mål eller ärende upphör vid tingsrätten utan att stämning utfärdas på annan grund än den som nämns i 5 kap. 6 § rättegångsbalken, uppbärs i målet eller ärendet inte avgift enligt 1 mom. Om ett fullföljds mål som behandlas vid tingsrätten eller ett mål eller ärende vid en annan domstol avskrivs eller förfaller eller lämnas utan prövning, uppbärs ingen rättegångsavgift vid domstolen i fråga. Rättegångsavgift uppbärs inte heller om en extraordinär ändringsansökan bifalls eller ett mål eller ärende utan att de materiella frågorna ens delvis avgörs återförvisas för behandling vid en lägre myndighet eller överförs på en behörig myndighet.

Denna lag träder i kraft den 200 .

För behandlingen av ett mål eller ärende som har anhängiggjorts hos en behörig myndighet innan lagen har trätt i kraft uppbärs i handlägningsavgift ett belopp som är högst lika stort som avgiften för ärendet har varit enligt de bestämmelser som gäller vid

ikraftträdandet. Detsamma gäller avgifter för expeditioner som har beställts innan lagen har trätt i kraft. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 17 september 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Johannes Koskinen*

Lag**om ändring av 3 § lagen om avgifter för domstolars och vissa
justitieförvaltningsmyndigheters prestationer**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 26 juli 1993 om avgifter för domstolars och vissa
justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993) 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i
lag 1651/1995 och 974/2001, som följer

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Rättegångsavgift

För behandling av tviste-, brott-, underställnings- och fullföljds mål
och mål som gäller extraordinärt ändringssökande samt för
behandling även av annat rättskipningsmål vid förvaltningsdomstol
tas *rättegångsavgift* ut som följer:

Domstol	euro	Domstol	euro
högsta domstolen		högsta domstolen	
- brottmål	85	- brottmål	100
- annat mål	170	- annat mål	200
högsta förvaltningsdomstolen ...	170	högsta förvaltningsdomstolen ...	200
hovrätten		hovrätten	
- brottmål	65	- brottmål	80
- annat mål	135	- annat mål	160
förvaltningsdomstolen	65	förvaltningsdomstolen	80
tingsrätten		tingsrätten	
- brottmål och fullföljds mål en- ligt utsökningslagen	60	- brottmål och fullföljds mål en- ligt utsökningslagen	70
- tvistemål vars behandling upphör vid		- <i>jordrättsmål och jordrätts- ärenden samt tvistemål vars</i> behandling upphör vid	
- skriftlig förberedelse	60	- skriftlig förberedelse	70
- muntlig förberedelse	85	- muntlig förberedelse	100
- huvudförhandling i samband med muntlig förberedelse	110	- <i>huvudförhandling i samman- sättning med en domare</i>	130
- särskild huvudförhandling	135	- <i>huvudförhandling i fulltalig sammansättning</i>	160
marknadsdomstolen	170	marknadsdomstolen	200
arbetsdomstolen	170	arbetsdomstolen	200

Om en extraordinär ändringsansökan förkastas eller om högsta
domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen inte beviljar

besvärstillstånd i ett besvärstillståndsmål, uppbärs endast hälften av avgiften enligt 1 mom.

Om behandlingen av ett mål eller ärende upphör vid tingsrätten utan att stämning utfärdas på annan grund än den som nämns i 5 kap. 6 § rättegångsbalken *eller 13 § lagen om rättegången i hyresmål (650/73)*, uppbärs i målet eller ärendet inte avgift enligt 1 mom. Om ett mål eller ärende vid en annan domstol avskrivs eller förfaller eller lämnas utan prövning, uppbärs ingen rättegångsavgift vid domstolen i fråga. Rättegångsavgift uppbärs inte heller om en extraordinär ändringsansökan bifalls eller ett mål eller ärende utan att de materiella frågorna ens delvis avgörs återförvisas för behandling vid en lägre myndighet eller överförs på en behörig myndighet.

Om behandlingen av ett mål eller ärende upphör vid tingsrätten utan att stämning utfärdas på annan grund än den som nämns i 5 kap. 6 § rättegångsbalken, uppbärs i målet eller ärendet inte avgift enligt 1 mom. Om *ett fullföljds mål som behandlas vid tingsrätten* eller ett mål eller ärende vid en annan domstol avskrivs eller förfaller eller lämnas utan prövning, uppbärs ingen rättegångsavgift vid domstolen i fråga. Rättegångsavgift uppbärs inte heller om en extraordinär ändringsansökan bifalls eller ett mål eller ärende utan att de materiella frågorna ens delvis avgörs återförvisas för behandling vid en lägre myndighet eller överförs på en behörig myndighet.

*Denna lag träder i kraft den 200 .
För behandlingen av ett mål eller ärende som har anhängiggjorts hos en behörig myndighet innan lagen har trätt i kraft uppbärs i handläggningsavgift ett belopp som är högst lika stort som avgiften för ärendet har varit enligt de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet. Detsamma gäller avgifter för expeditioner som har beställts innan lagen har trätt i kraft.
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*
